

Urteen ostean euskarari heltzeko unea

Euskal Herrian gehiago dira euskara ez dakitenak ezagutzen dutenak baino. Asko kanpotik etorriak, urte ugari daramatzate gure artean, baina ez dute hizkuntza ikasi. Zenbaitek bizimodua bertan egin ondoren heldu dio zeregin horri. Banaiz Bagara elkartearen Urnietako ikastaroan ezagutu ditugu batzuk.

Testua eta argazkiak:

| IURE EIZAGIRRE |

GURE GIZARTEAK krisi ekonomikoa urrun zuen urteetan utzi zuen atzean Juani Martínek Badajoz (Espainia) jaioterria Gipuzkoara etortzeko. Harrezkero 40 urte inguru igaro dira eta egun, Urnietan bizi da bere familiarekin. Euskara ikastea urteotan egiteke geratutako zerbait zen, eta Banaiz Bagara elkarteak herrian eskaintzen duen ikastarora joaten hasi zen duela bi urte. Santi Sánchezek udaberrian beteko ditu bi urte ikastaro berean. Extremadurakoa da bera ere, Cacereskoa, eta duela 36 urte heldu zen Urnietara. Lehenago Gipuzkoako hainbat herritan bizi izan zen sei urtez.

Biek ala biek gogoan dute gure artera etorritakoan zein zen euskararen egoera. “Ni hona heldu nintzenean ezin zen euskaraz hitz egin. Urnietan baserritarrek bakarrik egiten zuten eta gutxi ziren”, azaldu du Martínek. “Bai, baserriko esnearekin jaisten ziren herrira”, gaineratu Sánchezek.

Marivi Sánchez Herrero dute ikaskide. Salamankan jaioa da baina bederatzi hilabeterekin Donostiara eramán zuten gurasoek. Baserrian hazi eta garaiko eskola publikoan ikasi zuen. Gerora euskaldun batekin ezkondu zen, baina ez zuen euskara ikasi. Hau ez da hizkuntza bereganatzeko egiten duen lehen ahalegina: “Duela hogeita hiru

Ezkerretik eskuinera: Petra Elser irakaslea, Daniel Oholeguy, Marivi Sánchez Herrero, Santi Sánchez, Juani Martín eta Jesús López.

urtez aritu nintzen euskara ikasten Donostian. Ongi moldatzen nintzen baina ordutegiak medio, utzi egin behar izan nuen. Orain berriro ikasi egin nahi dut, berandu bada ere”.

“Ni AEKn urtebetez egon nintzen euskara ikasten duela denbora asko –azaldu du ikastarora joaten den Jesús Lópezek–. Goizeko zazpietan sartu eta arratsaldeko zazpietan irteten nintzen lanetik, eta izugarrizko sakrifizioa zen hura niretzat. Utzi egin nuen. Orain libre

nagoenez, ikasten ari naiz berriro”. Martínek ere denbora izan ei du euskara ikasteko oztopo: “Hona etorri nintzenetik ikasi nahi nuen. Orain arte ez dut astirik izan lanegatik eta orain, erretiroa hartu dudanean, ikasi egin nahi dut. Baina zaila ikusten dut”.

Hitz egiteko ikasten

Banaiz Bagararen ikastaroan euskaraz hitz egiten ikasten dute, egunero egoeretan erabil ditzaketen hitzak eta esaldiak barneratzen.

“Metodo hau idazten ikastea edo gramatika baino gehiago gustatzen zait. Errazagoa iruditzen zait eta hobeto ikasten dela uste dut”, agertu du Sánchez Herrerok.

Eta asteroko jardunean Petra Elser ez da irakasle bakarra, izan ere, zalantzak ozen esanda edonork erantzuten du. Martínek “legatza prestatu nahi dut” esaldia osatu du eta Lópezek berehala galdetu dio legatza zer den. “Zer erosi nahi duzu?” galderari erantzuteko garaian, Daniel Oholeguy da zalantzak dituen. Ez daki zer den “erosi” baina Martínek eta Lópezek segituan erantzun diote: “comprar”.

Gaztelaniarako joera dute ikasleek oraindik baina hori ez da aurrea jarraitzeko oztopo. Hitz jakin batekin trabatuta geratzean, hori gaztelaniaz esan eta esaldia osatzeko eskatzen die Elserrek ikasleei, perpausa egiten jakitea hitz jakin bat ezagutzea baino garrantzitsua goa baita.

Ikasgelan ez ezik, zaila egiten zaie handik kanpo euskaraz egitea. Sánchez Herrero, adibidez, saiatzan da ahal duen leku guztietan, euskaraz egiten, bai etxean bai kalean, eta haurrekin aritzea errazagoa zaiola aitortzen du. Martín iritzi berekoa da: “Umeek berehala hitz egiten dizute, eta gainera, hitz laburrekin”. Kalean hitz egiterakoan nahastu eta blokeatuta geratzen dela dio, ordea. Euskara ikasten hasi zenetik, zenbaitek hala egiten dio noizbehinka “baina poliki-poliki”. Lópezen kasuan ere hainbat lagun euskaldunek orain euskaraz egiten diote, eta berak nahiago du. Sánchezi, berriz, euskara ikastaroan izena ematera animatu zuen lagunak egiten dio euskaraz harrezkero baina blokeatuta geratu eta esandakoa errepikatze eskatzen dio. “Zer esan dizun ez dakizulako beldurrez-edo geratzen zara”, dio.

Dena den, egunerokotasunak hizkuntza barneratzen ari direla erakusten die: “Lehen ez nekien ezer, ‘bai’, ‘eskerrik asko’ eta askoz gehiago ez. Orain hitz solte asko dakizkit, ez dut elkarrizketa bat jarraitzeko gaitasunik baina hainbat gauza ulertzen ditut. Telebistan, adibidez, lehen ez nuen ezer ulertzen eta orain hitz batzuk jakinda, badakit zertaz ari den”, azaldu du Sánchezek. Senarrari ulertu duena esaten dio orduan, ilusioz.

Eskolan jasotako hizkuntza

Euren etxeetan ez da ia euskararik hitz egin baina beste kasu askotan bezala, seme-alabek eskolan ikasi dute. Horretan adinak zeresan handia du ordea, urte gutxiren buruan egoera aldatu egin baita. Sánchezek, adibidez, bi alaba ditu, bata 35 urtekoa eta bestea 30ekoa. Biek ikastetxe publikoan egin zituzten ikasketak eta zaharrenak ikasgai bakarra zuen euskaraz. Gazteenak ele bitan

“Telebistan, adibidez, lehen ez nuen ezer ulertzen eta orain hitz batzuk jakinda, badakit zertaz ari den”

Santi Sánchez

egin zituen ikasketak, eta ikasgaien erdia zuen euskaraz. Ondorioz, agian ulertu bai, baina hitz egiteko gai ez direlakoan dago ama. Martínen semeek ikastolan ikasi zuten eta oso ongi ei dakite euskaraz. Etxean ere noizbehinka euskaraz egiten dute elkarren artean. Lópezenak gazteagoak dira eta haien ezagutza baliatzen du berak euskara praktikatzeko: “Orain niri euskaraz egitera behartzen ditut”.

Etxean euskaraz ez aritzeak gurasoei arazorik eragin ez badie ere, noizbait sumatu dute gabezia

horren eraginik: “Umeek eskolako lanak egin behar zituztenean, laguntzeko edo azalpenak emateko garaian, bota izan dut faltan euskaraz jakitea”, dio Lópezek.

Orain, berriz, eurak dira seme-alabei zein bilobei laguntza eskatzen dietenak: Martínek ulertzen ez dituen gauza ugari galdetzen dizkie semei eta Sánchezek bilobak presatutako hitz eta esaldi zerrenda luzea du. Bilobak badaki euskaraz baina hark ere ez du etxean erabiltzen: “Guk ez dakigunez, berak ez du hitz egiten. Nik lehenago ikasi izan banu, hona lehenago etorri izan banintz, agian hitz egingo zukeen”.

Euskarari eusteko ahalegina

Oholeguy argentinarra da jatorriz eta Euskal Herrira heldu denetik euskaraz hitz egiteko jendearen gaitasun ezak du harrirituta. Debekuen eragina dela ondorioztatu du, baina ez omen du guztia euskaraz egiten duen inor entzun eta baserri zaharrek ere esaldi bat euskaraz eta hurrengo gaztelaniaz, hiru euskaraz eta laugarrengo ele bitan egiten dutela iruditzen zaio.

Duela berrogei urte bizi izandakoa du gogoan: aitaren senideak Argentinako barnealdeko herri batean bizi ziren, euskaldun ugariak herria, ingurukoak bezala. Bera haurra zela, jaiak egiten zituen hango euskal komunitateak. Haiak ez zituela gaztelaniazko hitz bakar bat ere erabiltzen eta ez berak ez bere aitak ez zituela deus ulertzen oroitzen du. Gainera, Zuberoakoa zuen aitona eta hark erronkarieraz hitz egiten zuen, beraz, are nekezagoa zitzaion euskara ulertzea. “Ozeanoaren alde honetara etorrita, ez dut guztia euskaraz egiten duen inor topatu. Oso arraroa egiten zait”. ■

Babeslea: Bizkaiko Foru Aldundia

